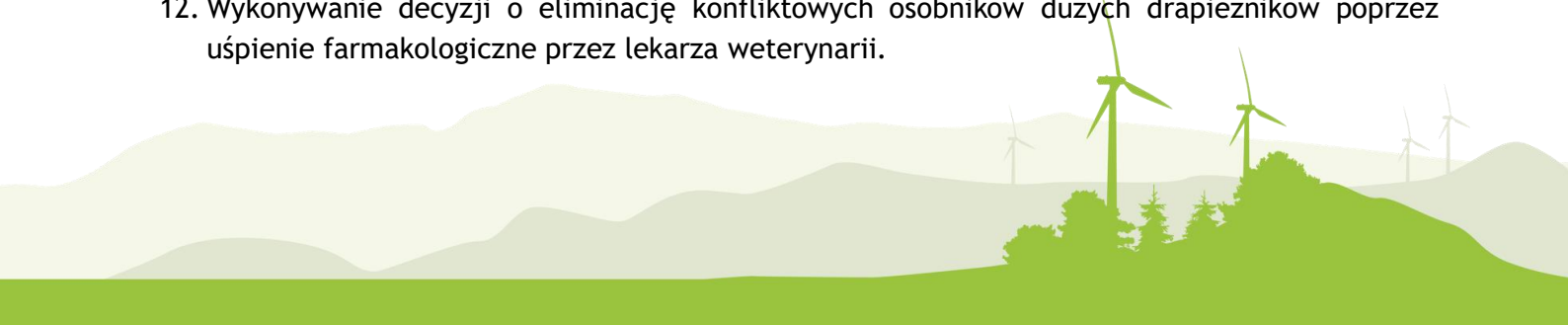

Rekomendacje krajowe w zakresie działań prewencyjnych minimalizujących konflikty z dużymi drapieżnikami

1. Zapewnienie możliwości finansowania działań prewencyjnych minimalizujących konflikty z dużymi drapieżnikami w ramach programów krajowych oraz programów współfinansowanych przez UE, w tym m.in. w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, zapewniając szeroki do nich dostęp potencjalnym zainteresowanym.
2. Stworzenie mechanizmu subwencji ekologicznych/specjalnego dofinansowania dla gmin m.in. na zwiększenie częstotliwości wywozu odpadów z gmin, zakup i dystrybucję odpowiednich zabezpieczeń, w tym kontenerów niedźwiedzioodpornych na terenie których występują niedźwiedzie brunatne.
3. Na terenach stałego występowania niedźwiedzi brunatnych w Polsce - wprowadzenie np. do „Regulaminów utrzymania czystości i porządku na terenie gminy” zapisów nakazujących odpowiednie zabezpieczanie odpadów i kompostowników oraz zapisów dotyczących egzekwowania prawidłowości stosowanych zabezpieczeń.
4. Zapewnienie stałych, łatwo dostępnych (np. na stronach internetowych gmin czy właściwej RDOŚ) i uaktualnianych informacji na temat sprawdzonych metod prewencyjnych ograniczających konflikty z dużymi drapieżnikami oraz prowadzenie regularnych kampanii informacyjnych, kierowanych do mieszkańców i turystów, a szczególnie do hodowców zwierząt gospodarskich, pszczelarzy, hotelarzy, restauratorów. Każda osoba żyjąca w sąsiedztwie dużych drapieżników powinna mieć świadomość, jak uniknąć spotkania z nimi i jak postępować, żeby nie zachęcać ich do pojawiania się blisko zabudowań, a także jak zachować się w przypadku bezpośredniej konfrontacji.
5. Wprowadzenie powiadomień (np. Alert RCB zawierający najważniejsze informacje i zalecenia) przy wjeździe na obszar występowania niedźwiedzi. Należy jednak zadbać o to, by komunikat był dobrze dopracowany i informacyjny - istnieje ryzyko niepokoju społecznego.
6. Opracowywanie i testowanie nowych rozwiązań technicznych i organizacyjnych umożliwiających zwiększenie puli sprawdzonych działań prewencyjnych minimalizujących konflikty z dużymi drapieżnikami.
7. Usprawnienie wykrywania sprawców i karanie ich za porzucanie odpadów organicznych w miejscach zakazanych, w tym odpadów poubojowych.
8. Egzekwowanie zakazu zakładania nęcisk (miejsc wykładania karmy w celu zwabienia zwierząt) na duże drapieżniki.
9. Wprowadzenie zakazu dokarmiania zwierzyny łownej/żubrów pokarmem atrakcyjnym dla niedźwiedzia brunatnego, powodującym jego warunkowanie pokarmowe.
10. Zwiększenie kadry zajmującej się w Regionalnych Dyrekcjach Ochrony Środowiska (RDOŚ) szkodami powodowanymi przez zwierzęta chronione, a także regularne szkolenia i wizyty studyjne dla tych RDOŚ, w których szkody powodowane np. przez wilki są nowym zjawiskiem.
11. Wzmocnienie/reforma systemu odszkodowań (terminowość/adekwatność wycen).
12. Wykonywanie decyzji o eliminację konfliktowych osobników dużych drapieżników poprzez uśpienie farmakologiczne przez lekarza weterynarii.

National recommendations for preventive measures to minimize conflicts with large carnivorous

1. Ensuring funding for preventive measures to minimize conflicts with large carnivores within national programs and programs co-financed by the EU, including the Rural Development Program, ensuring broad access to these programs for potential stakeholders.
2. Creating a mechanism for ecological subsidies/special funding for municipalities to increase the frequency of waste collection from municipalities where brown bears occur.
3. In areas of permanent occurrence of brown bears in Poland - the introduction, for example, into “municipal regulations on maintaining cleanliness and order within the municipality,” of provisions requiring the proper securing of waste and composters, as well as provisions concerning the enforcement of the correct use of such security measures
4. Ensuring the provision of permanent, easily accessible, and regularly updated information (e.g. on municipal websites or those of the competent Regional Directorates for Environmental Protection) on proven preventive methods for reducing conflicts with large carnivores, as well as conducting regular information campaigns targeted at residents and tourists, and in particular at livestock farmers, beekeepers, hoteliers, restaurateurs. Every person living in the vicinity of large carnivores should be aware of how to avoid encounters with them, how to act in order not to encourage their presence near human settlements, and how to behave in the event of a direct confrontation.
5. Introducing notifications (e.g., RCB Alerts containing key information and recommendations) upon entry into bear habitats. However, care must be taken to ensure that the message is well-prepared and informative, as there is a risk of public concern.
6. Developing and testing new technical and organizational solutions to expand the pool of proven preventive measures to minimize conflicts with large carnivores.
7. Improving the detection of perpetrators and punishing them for abandoning organic waste in prohibited places, including slaughterhouse waste.
8. Enforcing the ban on the establishment of bait stations (places where food is placed to attract animals) for large carnivores.
9. Introducing a ban on feeding game animals/bison with food that is attractive to brown bears and causes food conditioning.
10. Increasing the number of staff in the Regional Directorates for Environmental Protection (RDOŚ) to counteract damage caused by protected animals, as well as regular training and study visits to those RDOŚ where damage caused by, for example, wolves is a new phenomenon.
11. Strengthening/reforming the compensation system (timeliness/adequacy of valuations).
12. Execution of decisions to eliminate conflicting large carnivores through pharmacological anesthesia by a veterinarian.

